

Βιοηθική: έτσι θα λειτουργήσει λυτρωτικά... (αρχιμ. Αλέξιος Σαμαρτζής, Γεωπόνος & Θεολόγος, Εκπαιδευτικός στο 1ο ΕΠΑΛ Λιβαδειάς)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η Βιοηθική μπορεί να λειτουργεί λυτρωτικά πράγματι για τον άνθρωπο, όταν θεμελιώνεται στο χριστιανικό φρόνημα και δηλώνει το ήθος της θεώσεως. Ο κάθε άνθρωπος είναι ελεύθερο και ανεπανάληπτο πρόσωπο, το οποίο μέσα στη δική του ιστορία έρχεται να αντιμετωπίσει καταστάσεις που αφορούν

αποκλειστικά αυτόν τον ίδιο. Το ζήτημα είναι, ο άνθρωπος, ο οποίος ζεί στο φάσμα της τεχνολογίας και της προόδου, να έχει νούν Χριστού, ώστε να διακρίνει τα πράγματα. Αν συσχηματίζεται και προσαρμόζεται άκριτα σε όσα ο παρών αιώνας αναδεικνύει, τότε ο νούς του χάνει τη διάυγιά του. Ο Παύλος αναφέρεται στη μεταμόρφωση του νού και πιστεύουμε ότι ο λόγος του είναι ιδιαίτερα επίκαιρος σήμερα.

«Και μη συσχηματίζεσθε τω αιώνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφούσθαι τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθόν καὶ ευάρεστον καὶ τέλειον» (Ρωμ. 12:2).

Η Βιοηθική, για να είναι αυθεντική ανθρώπινη ελπίδα και για να βοηθάει ουσιαστικά στη λύση των προβλημάτων και στην ορθή αντιμετώπιση των διλημμάτων που εγείρει η πρόοδος της επιστήμης, θα πρέπει να μην είναι απλή θεραπενίδα της ευημερίας. Θα πρέπει να δει τον άνθρωπο στην πραγματική του διάσταση και όχι αποκλειστικά και μονιστικά στη βιολογική του ύπαρξη και στην υλική ανάπαυσή του³⁰.

Η προβληματική και το πολιτισμικό υπόβαθρο των σύγχρονων βιοηθικών ζητημάτων απέχουν πολύ από την εποχή του Ευαγγελίου και των Οικουμενικών Συνόδων. Ωστόσο η Ορθόδοξη Χριστιανική διδασκαλία, αντιμετωπίζει τον άνθρωπο όχι μέσα από ένα στατικό και κλειστό θεωρητικό σύστημα που εκφράζει αποκλειστικά μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Η αλήθεια της έχει δυναμικό και διαχρονικό χαρακτήρα και απευθύνεται στον άνθρωπο κάθε εποχής. Για τον λόγο αυτό οι απόψεις των Πατέρων της Εκκλησίας, όπως αυτές καταγράφονται στα έργα τους, μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την ηθική θεώρηση των βιοηθικών ζητημάτων, αρκεί να μπορεί να παραμείνει κανείς στο πνεύμα τους, το οποίο έχει διαχρονική αξία και όχι στο γράμμα τους, το οποίο μπορεί να εγκλωβίσει την σκέψη στα στενά πολιτισμικά όρια μίας συγκεκριμένης εποχής³¹.

Γενικά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία, με την Θεολογία της, δεν εμποδίζει την έρευνα σε επιστημονικά θέματα, από την οποία έρευνα μπορεί να προκύψουν, όπως και προκύπτουν, μερικά θετικά αποτελέσματα για την ζωή του ανθρώπου, όπως ακόμη και αρνητικά. Γι' αυτό και η Εκκλησία τιμά την επιστήμη και τους επιστήμονες³².

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, ως προς την βιοϊατρική έρευνα, δέχεται τρία πράγματα. Πρώτον, ότι η Βιοηθική και οι Παγκόσμιοι Οργανισμοί πρέπει να θέσουν όρια για το καλό του ανθρώπου στην σύγχρονη έρευνα που μπορεί να γίνει ανεξέλεγκτα. Δεύτερον, επιθυμεί η επιστήμη της Βιοηθικής και οι ιατροί να λάβουν σοβαρά υπ' όψη τους τις θεολογικές αρχές που είναι η ζωή της Εκκλησίας και να σεβασθούν

τουλάχιστον την πίστη των χριστιανών. Και τρίτον, να τονίσει ότι η αξία του ανθρώπου δεν έγκειται μόνο στην γέννησή του, αλλά στην προσωπική του αναγέννηση, όταν ο ίδιος ο άνθρωπος αποκτά νόημα ζωής, γιατί τότε χαίρεται και την δική του βιολογική γέννηση και ολόκληρη την δημιουργία³³.

Για την Εκκλησία ο σεβασμός στη δημιουργία είναι σεβασμός στο όνομα του Τριαδικού Θεού· η επικοινωνία του ανθρώπου με την κτίση ως κατασκεύασμα του Θεού είναι ατραπός θεογνωσίας· οι αξίες ως αιώνιες είναι ανώτερες από τους όποιους ανθρώπινους νόμους· οι σχέσεις κοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων αποτελούν έκφραση και αντανάκλαση της μεθεκτικής σχέσης του ανθρώπου με τον Θεό· το αυτεξούσιο, η ελεύθερη βούληση, ο αρμονικός σύνδεσμος ψυχής και σώματος και η μοναδικότητα και ιδιαιτερότητα των προσώπων συνθέτουν τον κύριο άξονα της σωτηρίας και την πολυτιμότερη περιουσία του ανθρώπου, η δε αιώνια προοπτική και η αίσθηση της ανάγκης του Θεού συναπαρτίζουν τα μέσα με τα οποία μπορεί να ξεπεράσει τα δεσμά του θανάτου και τους περιορισμούς της ανθρώπινης φύσης του³⁴.

Η Εκκλησία δεν πρέπει να ξαφνιάζεται από τις όποιες επιστημονικές ανακαλύψεις μήτε να πατάει σπασμωδικά το φρένο για να τις αποτρέψει. Αντίθετα χρειάζεται να κρατάει υπεύθυνα το τιμόνι, ώστε να οδηγεί και να προστατεύει την κοινωνία και τον κόσμο από ολέθριες και καταστρεπτικές συνέπειες, που μπορεί να προκαλέσει η κατάχρηση της τεχνολογίας στη φύση και στον άνθρωπο. Έχει χρέος να δείχνει τα όρια ανάμεσα στην αυθεντικότητα της αλήθειας και την απάτη του ψεύδους και να υπογραμμίζει το σεβασμό στο ανθρώπινο πρόσωπο και στην ιερότητα της ζωής³⁵.

Ίσως η πρόκληση της εποχής μας να αποτελεί μοναδική ευκαιρία για τη διατύπωση της Ορθόδοξης ανθρωπολογίας μέσα από τα σχήματα και τη γλώσσα της σύγχρονης επιστήμης. Ό,τι αποτελεί ιδεολογική απειλή μπορεί να αποτελέσει τελικά πνευματική και θεολογική αφύπνιση. Η γενετική κατανόηση του ανθρώπου μπορεί να οδηγήσει στην πνευματική αποκάλυψη του μυστηρίου του. Και το μυστήριο του ανθρώπου να μας φέρει μπροστά στο μυστήριο του Θεού³⁶.

30 Βλ. Σκουτέρη Κων/νου, ομότιμου καθηγητού πανεπιστημίου Αθηνών, «Βιοηθική και το ήθος της Ορθοδοξίας».

31 Βλ. Ν. Κόϊου, Επίκουρου καθ. Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης, «Γονιδιακή θεραπεία στα γενετικά κύτταρα», περιοδικό πνευματική διακονία, τεύχος 100

32 Βλ. Μητρ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, «Βιοηθική και Βιοθεολογία», εκδ, Ιεράς Μονής Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2005, σ. 363.

33 Όπ. Παρ.

34 Μητρ. Μεσογαίας κ. Νικολάου, «Ελεύθεροι από το γονιδίωμα», εκδ. Σταμούλη, σ.38

35 Κεσελόπουλου Ανέστη Καθ. ΑΠΘ, «Θεολογική αποτίμηση και Ποιμαντική προσέγγιση στις προκλήσεις της βιοηθικής», περ.Πνευματική διακονία, τεύχος 10ο

36 Μητρ. Μεσογαίας κ. Νικολάου, «Ελεύθεροι από το γονιδίωμα», εκδ. Σταμούλη, σ.38

Βιβλιογραφία

Μητροπολίτης Ναυπάκτου Ιερόθεος, Βιοηθική και βιοθεολογία

Μητροπολίτης Μεσογαίας Νικόλαος, Ελεύθεροι από το γονιδίωμα

Σταμάτης Αλαχιώτης, Καθ..Γενετικής, Βιοηθική αναφορά στους γενετικούς και τεχνολογικούς νεωτερισμούς

Μάξιμος Ομολογητής, Περί αποριών

Χρήστος Γιανναράς, Ελληνική ετοιμότητα για την ευρωπαϊκή ενοποίηση

ΤΡΙΣΤΡΑΜ ΕΓΚΕΛΧΑΡΝΤ, Μια ορθόδοξη προσέγγιση της Βιοηθικής εις ζωντανή ορθοδοξία στον σύγχρονο κόσμο, μετάφραση Ιωσήφ Ροηλίδης

ΜΙΣΕΛ ΜΟΡΑΝΖ, Ιστορία της μοριακής βιολογίας.

How Technology Will Heal your Heart? Special Report, NEWSWEEK, June 25, 2001

Περιοδικά-Άρθρα

Σκουτέρης Κων.. Καθ..ΕΚΠΑ, Βιοηθική και το ήθος της Ορθοδοξίας

Κεσελόπουλος Ανέστης, Καθ.. ΑΠΘ, Θεολογική αποτίμηση και Ποιμαντική προσέγγιση στις προκλήσεις της Βιοηθικής, περ. Πνευματική Διακονία

Κόϊος Ν., Καθ.. ΑΝΩΤ.ΕΚΚΛΗΣ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Γονιδιακή θεραπεία στα γενετικά κύτταρα, περ. Πνευματική Διακονία

Αρχιμ.. Γοντικάκης Βασίλειος, Το λειτούργημα του γιατρού, περ. Σύναξη

Πέτρου Ιωάν., Γενετική Μηχανική και Κοινωνία, περ. Ίνδικτος

Δάϊκος Γ., Η ποιότητα της ιατρικής και η ποιότητα της ζωής, περ. Ακτίνες

Μαρίνα Robb, ομιλία με τίτλο Ζητήματα βιοθικής, ορθόδοξη προσέγγιση και προβληματισμοί

Παρατήρηση: το παρόν άρθρο είναι το πέμπτο και τελευταίο μέρος της εισήγησης του Αρχιμ. Αλέξιου Σαμαρτζή, Γεωπόνου και Θεολόγου, αναπληρωτή καθηγητή στο 1ο ΕΠΑΛ Λιβαδειάς, με τίτλο «Βιοηθική και Ορθόδοξη Θεολογία», στην Επιστημονική Ημερίδα «Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική», που διοργανώθηκε από τη Διεθνή Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας και την Ένωση Ελλήνων Φυσικών, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στις 12/11/2014.

Το τέταρτο μέρος μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#)